

OSLO STATSADVOKATEMBETER

POSTBOKS 8021 DEP, 0030 OSLO
TELEFON 22 98 13 00 TELEFAX 22 98 13 31

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Pb. 8005 Dep.
0030 Oslo

Sak nr.: Dato: 18. januar 2012

Deres ref.:

Vår ref.: 15/PEV

Arkiv nr.: 117213-1

J.nr.:

HØRING – BEHANDLINGEN AV SIVILE KRAV ETTER TERRORHANDLINGENE 22. JULI 2011. FORSLAG TIL ENKELTE ENDRINGER I VOLDSOFFERERSTATNINGSLOVEN OG STRAFFEPROSSESSLOVEN.

Det vises til høringsbrev av 7. desember 2011.

Påtalemyndigheten har ingen rolle når det gjelder behandling av krav om voldsoffererstatning fra staten, og Oslo statsadvokatembeter har ingen oppfatning av omfang, saksbehandling eller behov for styrking av KFV som følge av terrorhandlingene 22. juli 2011.

Etter lovendringen i 2008 er påtalemyndighetens rolle ved domstolsbehandling av sivile krav også redusert betydelig når krav fremmes etter strpl. §428, som vel gjelder de fleste tilfellene her.

Konsekvensene etter terrorhandlingene 22. juli 2011 og den rettslige behandling av straffekravet og sivile krav som følge av disse handlingene overstiger med klar margin alle andre saker som har vært til behandling i nyere tid her. Når det skal utformes generelle rettsregler etter slike hendelser, er det imidlertid viktig å hensynta at reglene også skal få sin daglige anvendelse på ordinære saker av mindre omfang og alvorlighetsgrad i tiden fremover, og søke å forutse konsekvensene over tid på et større typetilfelle av saker.

Oppreisning utmåles vanligvis relativt standardmessig, hvor individuelle hensyn har mindre betydning. Ut fra departementets forslag til ny § 17 a i voldsoffererstatningsloven, vil saksøker, etter også å ha fått prøvd saken i klagenemnda, ha lite å tape på å bringe saken inn for domstolene for overprøving. Omfanget av slike søksmål vites ikke, men etter hvert når ordningen blir mer kjent, også blant bistandsadvokater, kan antallet ugrunnede søksmål øke. Det foreslås at det i tilfelle i det minste innføres en silingshjemmel for domstolene, muligens tilsvarende vurderingstemaene i strpl. §321, 2. ledd., 1. punktum eller strpl. §397, 3. ledd, 2. punktum.

Oslo statsadvokatembeter har ingen innvendinger mot den foreslåtte tilføyelse til voldsoffererstatningsloven § 1, 2. ledd bokstav b. Det antas at praksis vil utforme den nærmere avgrensning av virkeområdet.

Til kapittel 8; forslag til endring om fornærmede og etterlattes deltakelse i rettsmøter, er man av den oppfatning at det er behov for presisering eller supplerings av gjeldende bestemmelser, både hensett til omfanget av den aktuelle sak, men også ut fra andre saker av noe størrelse. Kapasitet hos forskjellige domstoler og størrelse på rettsaler kan variere betydelig, noe som kan gjøre gjennomføringen av retten til fysisk tilstedeværelse i retten problematisk når det i en sak er flere fornærmede eller etterlatte.

Oslo statsadvokatembeter har erfaring med gjennomføring av mange omfattende straffesaker, både tidsmessig, med mange parter, fornærmede og etterlatte, samt publikum og presse. Felles for disse er at alle ønsker tilstedeværelse i samme sal. Prinsippet om at rettsmøter som hovedregel er offentlige, er et viktig prinsipp, jfr. bl.a. domstoloven § 124, 1. ledd. I større saker vil offentlighetens tilstedeværelse i retten noen ganger i praksis begrenses av hvor mye plass det er i salen, uten at dette har medført noen særlig debatt om hvor offentlig rettspleien egentlig er.

I den såkalte "lommemann-saken" var interessen fra media og til dels publikum til tider betydelig, og kapasiteten i en relativt stor sal var åpenbart ikke tilstrekkelig til å dekke behovet. I tillegg var det mer enn 70 fornærmede (herunder noen hvor de straffbare forhold var foreldet eller henlagt), samt verger, pårørende og bistandsadvokater fra mange steder i landet. I den saken ble hensynet til offentlighet, uten positiv lovhjemmel, dekket ved overføring av lyd og bilde til en tilstøtende sal, og hvor et mindre antall tilstedværende av presse og publikum i salen ga retten og partene bedre arbeidsforhold enn hva som ville vært tilfelle i en overfylt sal.

Oslo statsadvokatembeter støtter forslaget om deltakelse ved fjernmøte eller ved mottak av lyd- og bildeoverføring, men da som en generell bestemmelse for de saker hvor det er hensiktsmessig og ikke kun for straffesaken etter terrorhandlingen 22. juli 2011. Det bør i ny strpl. § 93 c, eventuelt i domstoloven § 143, også innføres tilsvarende adgang til overføring av lyd og bilde til publikum og presse, men da kun til nærmere angitte lokaler, som for eksempel en tilstøtende rettssal.

Oslo statsadvokatembeter støtter forslaget om lovfestet hjemmel for oppnevning av koordinerende bistandsadvokat. Man har positive erfaringer med dette fra den såkalte "Lommemann-saken". I saker med mange fornærmede eller etterlatte, eller hvor disse er spredt over et større geografisk område, er det lite hensiktsmessig og vil medføre unødige kostnader dersom hver enkelt bistandsadvokats oppgaver opp mot fornærmedes eller etterlattes rettigheter og plikter skal hensyntas fortløpende. Det fremstår som naturlig at det er den koordinerende bistandsadvokat som forestår nødvendig informasjon mellom retten, påtalemyndighet og øvrige bistandsadvokater, eventuelt også den enkelte fornærmede eller etterlatte. Påtalemyndigheten har neppe noen slik plikt utover hva som fremgår av straffeprosesslov og påtaleinstruks når det er oppnevnt bistandsadvokat eller når krav fremmes i medhold av strpl. § 428. Erfaringsmessig har det ikke fremkommet spesielle problemstillinger når koordinerende bistandsadvokater har hatt egne klienter i saken, og det bør

neppe være til hinder for oppnevning.

Det er ingen innvendinger til forslag om eller utforming av ny strpl. § 107 d.

Når departementet nå skal vurdere lovverket og avhjelpe mangler i dette etter terrorhandlingene 22. juli 2011, er det grunn til å påvise en betydelig inkonsekvens i lovgivningen relatert til taushetsplikt. Tjenestemenn i politi og påtalemyndighet har lovfestet taushetsplikt hjemlet i strpl. § 61 a flg. Oppnevnt forsvarer og bistandsadvokat har ingen slik generell plikt til å bevare taushet om opplysninger som tilflyter vedkommende under etterforskningen (utover hva som omfattes av straffeloven § 144 og positive særregler) jfr. bl.a. NOU 2009: 15, kapittel 29. Etter forvaltningsloven § 13 b, 2. ledd, 1. punktum, jfr. § 13 flg. har imidlertid en partsrepresentant, herunder advokat, som en hovedregel taushetsplikt tilsvarende den forvaltningen selv har.

Fornærmede, etterlatte og bistandsadvokat har på tilsvarende måte som mistenkte og forsvarer adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter under etterforskningen i medhold av strpl. § 242. Som man erfarte i den såkalte "Lommemann-saken", erfarer man nå i terrorsaken at ganske nøyaktige gjengivelser fra politiavhør gjengis i pressen etter at kopier av saksdokumentene er oversendt bl.a. bistandsadvokatene. Dette er uheldig og uønsket sett opp mot den pågående etterforskning, og ikke minst ut fra personvernmessige hensyn relatert til siktede, fornærmede og vitner. Behovet for at arbeidet med tidligere forslag i NOU 2009: 15 om nytt 4. ledd i strpl. § 61 a påskyndes er enda klarere synliggjort ved de senere tids hendelser.

Jørn Sigurd Maurud
embetsleder

Per Egil Volledal
statsadvokat

Gjenpart: Riksadvokaten